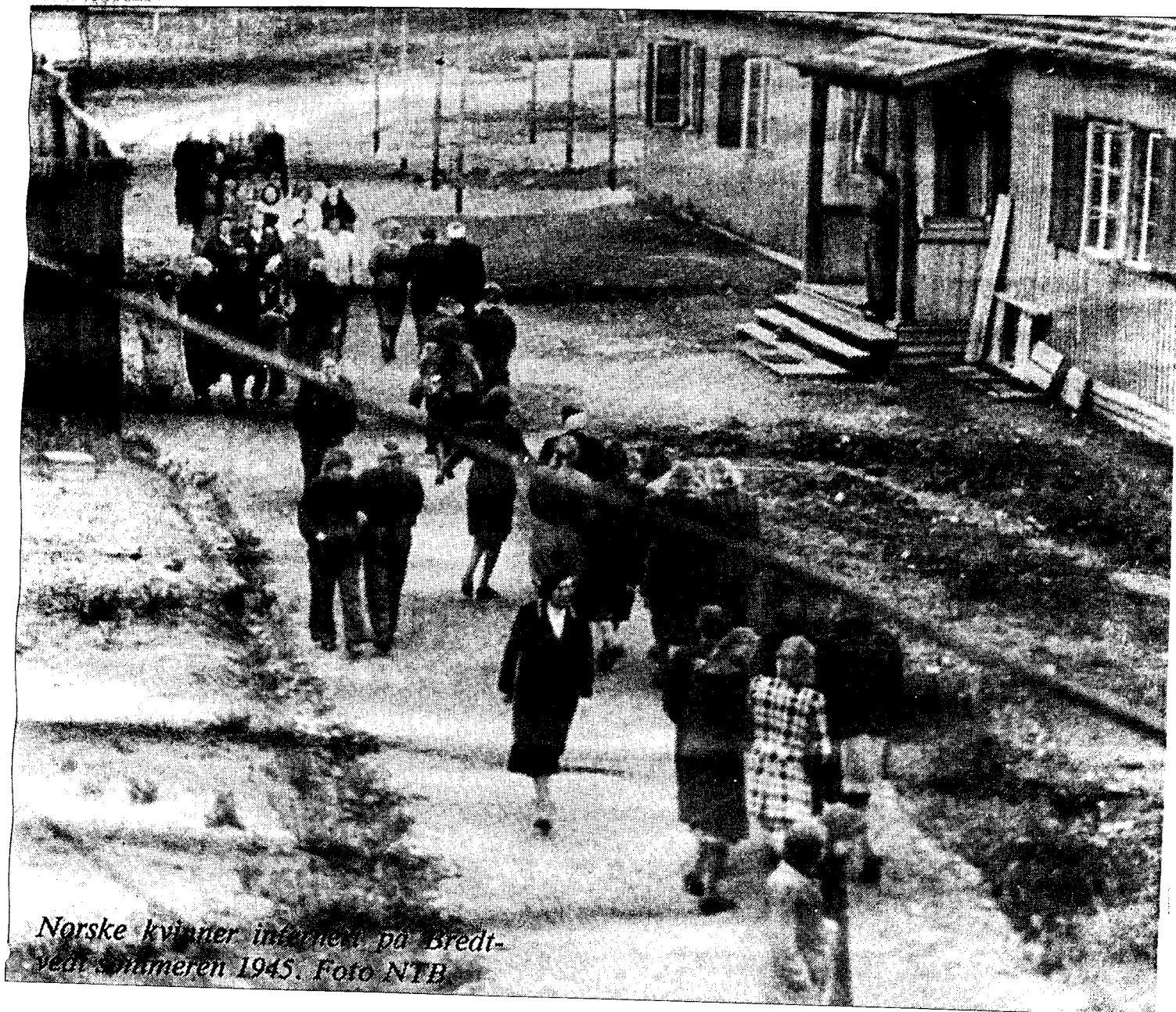

Norske kvinner internert på Breiddal sommeren 1945. Foto NTB

«Tyskertøys»

Østlandets Blads advarsler 11. og 15. mai 1945 mot "gatens justis" kan ha hatt forbindelse med overgrep mot de såkalte "tyskertøsene" som mange steder i landet ble fritt vilt etter frigjøringen.

"Tyskertøsene" dreiet seg om de mellom 50 og 100 tusen norske kvinner som hadde hatt omgang med tyske soldater under krigen - det er sagt mellom 10 og 20 prosent av kvinnene i alderen 20 til 40 år. Det var ingen ensartet gruppe. Noen få var prostituerte, andre var lett-livede jenter, mens det for mange ble det første møte med den store kjærligheten. Deres

ulykke var at de hadde møtt den til gal tid på galt sted.

De hadde ofte vokst opp i spredte strøk av landet hvor det mange steder var flere tyskere enn det var norske under krigen, og hvor tyskerne nødvendigvis måtte bli "husvarme". De hjalp til med å hugge ved og bære vann og ble ofte en del av familien de var innkvartert hos. Eller det kunne dreie seg om ensomme ungjenter, gjerne med husjobb i Oslo - *denne forunderlige By, som ingen forlader, (uden å ha) faaet Mærker av den*, som det heter i begynnelsen av Hamsuns bok "Sult". Det holdt i hvert fall stikk

for ungjentene under krigen.

Og alle ble de slått i hartkorn da freden kom. Mange ble utsatt for spott og spe, for overgrep, for snauklipping. Unge gutter og personer som ikke hadde engasjert seg hverken på den ene eller andre side under krigen, skulle etter at tyskerne hadde kapitulert, vise hvor gode nordmenn de egentlig var, og det var disse som ofte gikk i spissen når det gjaldt snauklippingen og andre former for trakassering - til folks store begeistring.

Det var ikke arbeidere som hadde gjort seg rike på tyskerarbeid,

som forbitrelsen først og fremst gikk ut over. Det var over NS-folk og tyskerjenter som ikke hadde tatt seg betalt for det de hadde gjort eller for det vennskapet eller den forbindelsen de hadde inngått. En svakere gruppe etter frigjøringen enn tyskerjentene, mer utsatt for hevngjerrighet og forfølgelse, kan man vanskelig tenke seg. Sjalousi må utvilsomt ha vært en sterkt medvirkende årsak til trakasseringen, det at norske gutter og beilere ofte følte seg forsmådde til fordel for stramme tyske soldater.

Et leserinnlegg i Østlandets Blad viser hvordan forbitrelsen og forakten kunne gi seg utslag også her i distriktet:

Jeg vil her ved få lov til å henvende meg til rette vedkommende som har med disse ting å gjøre. Hvor lenge skal vi innbyggere være nødt til å se på at disse av oss forhatte tøser og leketøy for fienden, skal få lov til å ferdes fritt og freidig blant oss og sette nesa i været? Vi har hatt nok av det i de årene de hadde fienden til å verne seg.

Vi vil bli kvitt dem. Vi orker ikke lenger å se disse tøsene gå omkring som ingenting var hendt. Det setter

sinnene i kok. Det vi trenger nå, er å komme til ro og arbeide for oss så godt vi kan.

I den forretning jeg handlet under krigen, var det ikke mindre enn tre av disse skjendere som var gravide samtidig, og som fikk sin fulle rasjon av nysilt melk hver dag. Samtidig stod der gamle utarmede mennesker som ikke fikk en dråpe på ukevis. Jeg har selv sett disse gå gråtende ut av forretningen. Det var vanskelig å tie stille den gang, men vi håpet på den dagen vi skulle bli kvitt synet av disse løsene. Nå spør vi ikke lenger når, men vi forlanger at sneriet blir fjernet straks.

Send dem i leir eller forlegninger som det blir gjort andre steder! Der hører de hjemme.

N.N.N.

En av Follo's notabiliteter skrev følgende kraftige ord i Aftenposten, gjengitt i Østlandets Blad: Omkring på politikontorene sitter om dagen tyske flyfiller og flammer over i tårer. Det måtte kunne røre steinhjerner. Men gransker en nærmere etter årsaken til tårefloppen, er det ikke anger over uverdige, forræderske opptreden. Det er over drammeslottene som legges i grus. Det er slutt på moroa med alle de sveiske, flotte kavalerene, og forloveden som var eller skulle bli, blir nå tatt bort. Og så flommer tårene.

Visse røster har tatt til orde: "Straff dem ikke! Mange av dem har fått et mindre pund." Det tyskerpikene først og fremst trenger, er oppdragelse. - Kom ikke til det norske folk i dag med slik humanitær bløtaktighet.

I fem år er de blitt tilholdt og advarert av foreldre, søsken, bekjente og gjennom paroler. I stor utstrekning har de svart med å angi sine nærmeste overfor pakket. Det er verre landsforræderi enn det av nazistene, som dog tildels hadde idealer.

En ser dem fly direkte fra politiforhør og til tyske forlegninger, eller enda verre: I armene på engelske og norske soldater.

De burde forsynes med tatovert stempel, så slikt var utelukket. Blir det tatt for lett på disse sakene nå, koker det over her. Det kan ikke og må ikke glemmes at de tyske soldatene som eksekverte dødsdom-

Norske kvinner med barn ved avreise til Tyskland i 1946. (Foto: NTB)

mene over norske ved dagry, resten av dagen vederkveget seg med disse frekke, motbydelige jentene.

Oppdragelse og "ferie"-hjem er bra, men straff må de ha.

Kvinnene hadde ikke gjort noe straffbart. Noe landssvikoppgjør mot dem kunne derfor ikke bli aktuelt. Men mange ble likevel sendt i leir. Begrunnelsen kunne være at de skulle holdes i midlertidig forvaring for å unngå gatens justis, eller at fengslig forvaring var nødvendig for å unngå spredning av kjønns sykdommer.

Ca. 1000 av dem fikk bli med sine tyske menn hjem til et Tyskland i ruiner. Ikke alle var så "heldige".

Østlandets Blad fortalte om en kvinne som ble fremført for Follo herredsrett.

Grunnlaget for tiltalen var at vedkommende hadde vært medlem av NS fra 1943 til frigjøringen, og at hun hadde arbeidet for tyskerne i samme tidsrom. Saken var blitt sendt retten fordi hun ikke hadde vedtatt et forelegg.

Hun ble i herredsretten idømt en bot til statskassen på kr. 1000,-.

Ved fastsettelsen av boten var i

ORDENSREGLER

I Statens Interneringsleir for kvinner, Hovedbygning.

I. Enhver interner skal rette seg etter ordensreglene og forvurk eller komme leirbetjentens pålegg. Oppsatsighet i noen som helst form vil ikke bli tillatt.

II. De internerte plikter å oppføre seg høflig overfor leirens tjenestemenn og kvinner. Når en tjenestemann eller kvinne kommer inn i brakken eller oppholdsrommet, skal de internerte reise seg opp og helst stille seg ved vindusstuden med front mot den inntrædende.

III. Særlige bestemmelser

- a) Vekking kl. 6.30
- b) Frokost lør kl. 8.00.
- c) Vask, rengjøring av rom m.v. innen kl. 9.00.
- d) Middag mellom kl. 13.00 og kl. 14.00.
- e) Aftenmat kl. 18.00
- f) De internerte gis ved klokkesignal ordre om å gå til keys kl. 20.45.
- g) Lyset slukkes kl. 21.00

Overtrædelser av ordensreglene og de pålegg som leirbetjenten gir vil bli straffet. De internerte gjøres uttrykkelig oppmerksom på at den ytre vakt kan gjøre bruk av skytevåpen for å håndheve ordensreglene hvis dette fins nødvendig.

skjerpende retning lagt vekt på at hun syntes å ha vist en utpreget unasjonal holdning under krigen. Hun hadde vært forlovet med en østerriksk soldat. Etter kapitulasjonen søkte hun tilflukt i en tysk "Damenlager" ved Bogstad. Herfra ble hun overført til en "Damenlager" ved Fredrikstad i det hun ønsket å bli med til Tyskland. Hun ble imidlertid fjernet fra leiren av Hjemmestyrkene.

I formildende retning ble tatt hensyn til hennes unge alder. Hun var bare 17 år da hun meldte seg inn i NS og tok arbeid for tyskerne.

Hennes forbrytelse var ikke at hun hadde ønsket å bli gjenforenet med sin østerrikske forlovede. Det var bare uttrykk for en "unasjonal" holdning. Hennes forbrytelse var at hun 17 år gammel hadde meldt seg inn i NS! Det kvalifiserte for straff etter landssvikforordningen.

Forbitrelse og forakt som rammet og rammer - uskyldige, ble en del av den tunge arven som krigen og oppgjøret etter krigen etterlot seg.

Det var ikke bare de mange kvinnene som fikk lide, og som følte brennemerkningen som en straff det kunne ta år å komme over - om de i det hele tatt kom eller er kommet over den. De omkring 10 000 norsk-tyske krigsbarna som ble resultatet av et forhold mellom en norsk kvinne og en tysk soldat, fikk alle en vanskelig start, ofte med nerveproblemer for resten av livet.

Mobbing opplevde også de rundt 100 000 barna av NS-forældre. Mobbingen skal etter en undersøkelse publisert i 1996 ha pågått i hele etterkrigstiden og ha vært størst i Oslo og Akershus, minst i Nord-Norge og på More.

Hvis man vil finne ett NS-barn som var full av tillit til samfunnet, tror jeg sannelig at man vil måtte lete lenge, skriver forfatteren Eystein Eggen i sin bok "Gutten fra Gimle - et NS-barns beretning", gitt ut i 1993. Og han legger til: Tyskerungene hadde det jevnt over vanskeligst, selv om skamfølelsen satt dyper hos oss NS-barn.

I fengselsgården på Akershus. (Foto: Norges Hjemmefrontmuseum)